

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Drobná církevní architektura jako součást kulturní
tradice jednotlivých regionů**

Chvojková Jitka

© 2011 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jitka Chvojková

obor Veřejná správa a regionální rozvoj

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze
čl. 16 určuje tuto bakalářskou práci.

Název práce: **Drobná církevní architektura jako součást
kulturní tradice v jednotlivých regionech**

Osnova bakalářské práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Literární rešerše
4. Závěr
5. Seznam použitých zdrojů
6. Přílohy

Rozsah hlavní textové části: 30 - 40 stran

Doporučené zdroje:

DAVID,P.(2002) 777 kostelů, klášterů, kaplí ČR, Praha: Kartografie, ISBN 80-7011-708-7
HÁJEK, T.(2001) Příběh drobných památek. Praha: Studio JB, ISBN 80-900903-9-7
VALENCÍK,M.(2006) Ohrožené památky. Praha: Baset, ISBN 80-7340-082-0
POCHE, E. a kol.(1977-1982)Umělecké památky Čech A-Ž,
I-IV,Praha: Academia
URFÚS,V., VÍT,J. a WIESER,S.(1997)Kamenné kříže Čech a
Moravy. Praha:Argo, ISBN 80-7203-157-0
SCHEYBAL,J.V., SCHEYBALOVÁ,J.(1985) Umění lidových tesařů,
kameníků a sochařů v severních Čechách. Ústí
n.L.:Severočeské nakladatelství

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Miroslav Polišenský, CSc.**

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2011

.....
Vedoucí katedry

.....
Děkan

V Praze dne: 8. 3. 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Drobná církevní architektura jako součást kulturní tradice jednotlivých regionů" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor(ka) uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil(a) autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Miroslavu Poliškému, CSc. za odborné vedení a konzultace, které mi poskytl v průběhu zpracování bakalářské práce.

Drobná církevní architektura jako součást kulturní tradice v jednotlivých regionech

Minor church architecture as a traditional part of culture in single regions

Souhrn

Tato bakalářská práce, zabývající se tématem drobných církevních staveb v oblasti Rokycansko, je zpracována tak, aby sloužila jako zpráva o současném stavu vybraných památek v regionu Rokycansko. Drobnou církevní architekturou jsou rozuměny kříže, smírčí kříže a kameny, kaple, boží muka, zvonice a sochy svatých. Teoretická část práce obsahuje obecný popis těchto staveb, právní aspekty, týkající se především památkové péče a ekonomické aspekty, zahrnující několik příkladů nedávných oprav staveb a názornou ukázkou žádosti o přidělení dotace za účelem obnovy drobné církevní památky. Výzkumnou část práce tvoří soupis vybraných památek a informace o jejich historii, vývoji a současném stavu. Třetí, praktickou částí, je návrh na vytvoření naučné stezky v oblasti Rokycansko, konkrétně mezi městy Mirošov a Dobřív. Zde jsou uvedeny důvody pro vytvoření tohoto projektu, je popsán samotný proces tvorby naučné stezky a vedení její trasy. Popisy jednotlivých památek, které by se staly předmětem stanovišť, jsou doplněny o ukázkou textu na jednom z informačních panelů. Přílohy práce tvoří fotodokumentace a mapy, znázorňující umístění jednotlivých památek.

Summary

This work, dealing with the issue of minor church architecture in the Rokycany region, is prepared to serve as a report on the current state of the monuments in the region of Rokycany. Minor ecclesiastical architecture is understood Cross penitential crosses and stones, chapels, wayside crosses, bell towers and statues of saints. The theoretical part contains a general description of these structures, legal aspects, notably concerning the conservation and economic aspects, including several recent examples of building repairs and demonstration applications for grants to restore the small church monuments. The research part is a selected list of sites and information about their history, development and current status. In the practical part is created a nature trail in Rokycany, particularly between Mirošov and Dobřív cities. Here are the reasons for creating this project, described the process of creating nature trails and described the route. Descriptions of individual sites, which would become the subject of habitat, are accompanied by a sample of text on one of the information panels. Attachments work consists of photographs and maps showing the location of individual sites.

Klíčová slova: Rokycansko, kříž, smírčí kámen, boží muka, kaple, zvonice, socha, památka, ochrana, materiál, světcí

Key words: Rokycany region, krucifix, concilation stone, devotional pillar, chapel, belfry, sculpture, monument, protection, material, saints

OBSAH

1. ÚVOD	9
2. CÍL A METODIKA	9
3. TEORETICKÁ ČÁST	11
3.1 Právní aspekty	11
3.2 Ekonomické aspekty	11
3.2.1 Možnosti finanční podpory při rekonstrukci památek	12
3.2.1.1 Proces žádosti o finanční podporu – podání žádosti	13
3.2.1.2 Proces žádosti o finanční podporu – podání příloh k žádosti	15
3.2.1.3 Proces žádosti o finanční podporu – vyhodnocení a postup při schválení projektu	16
3.3 Typologie, historie a funkce drobné církevní architektury	17
3.3.1 Kříže	17
3.3.2 Smírčí kříže a kameny	18
3.3.3 Kaple	18
3.3.4 Boží muka	19
3.3.5 Zvonice	19
3.3.5.1 Zděné zvonice	20
3.3.5.2 Polozděné zvonice	21
3.3.5.3 Dřevěné zvonice	21
3.3.6 Sochy a sousoší svatých	21
3.4. Historie a současnost města Rokycany	22
3.4.1 Historie města	22
3.4.2 Současná situace města	23
4. VÝZKUMNÁ ČÁST	24
4.1 Cíle	24
4.2 Metody	24
4.3. Data	25
4.3.1 Vymezení oblasti Rokycansko	25
4.3.2 Popis jednotlivých památek	25
4.3.2.1 Rokycany	26
4.3.2.2 Radnice	28
4.3.2.3 Mirošov	30
4.3.2.4 Dobřív	32
4.4 Diskuse	32
4.5 Výsledky	33
4.6 Závěry	33
5. PRAKTICKÁ ČÁST	34
5.1 Důležité informace o vytvoření naučné stezky	34
5.2 Proces vytvoření naučné stezky	35
5.3 Návrh na vedení trasy naučné stezky	36
5.3.1 Seznam stanovišť	36
5.3.2 Stručný popis předmětů stanovišť	36
5.4 Text informačního panelu stanoviště č. 13	38
5.5 Ekonomické aspekty	39
6. ZÁVĚR	40
7. SEZNAM ZDROJŮ	41
8. PŘÍLOHY	44

1. ÚVOD

Drobná církevní architektura je neodmyslitelně spjata s nejstaršími náboženskými kulturami všech zemí světa. Charakterizuje ji mnoho výrazných vlastností, jakými jsou velkolepost, významnost, velká historická hodnota, tajuplnost a mnoho dalších. Mnozí hledají v náručí těchto památek klid, vyslyšení a porozumění. Díky svému kouzlu přitahují drobné sakrální stavby nejen lid nábožensky založený. I člověk bez víry se občas k těmto malým stavbám obrátí. Tentokrát to ovšem není z důvodu přiblížení se jejich prostřednictvím k Bohu, ale pro nalezení klidu, nebo zkoumání významu a historických tajemství jednotlivých stavebních krás v kompozici s přírodou. Právě tyto záležitosti se staly důvodem výběru tématu drobné církevní architektury.

Rokycansko je oblast řadící se rozlohou k těm menším, přesto se na jejím území vyskytuje velké množství památek náboženského významu. Nejvíce jich je situováno ve městech, zbylé jsou rovnoměrně rozprostřeny po centrech obcí i okolních lukách a lesích. V práci je nahlíženo na drobné církevní stavby ze dvou úhlů. Jsou charakterizovány obecně popsáním druhů a jednotlivých aspektů i jednotlivě, podle jejich typologie. Je zmíněn jejich význam, historie a vývoj. Důležitou částí je také několik slov o historické i současné podobě města Rokycany. Bakalářská práce obsahuje i kompletaci návrhu na vytvoření naučné stezky v regionu. Tento projekt je navržen za účelem zvýšení návštěvnosti a tedy i finančních příjmů regionu v oblasti cestovního ruchu. Uskutečněn by byl za pomoci přírodních, technických a z největší části církevních stavebních památek, zajímavých pro svou minulost i přítomnost.

2. CÍL A METODIKA

Cílem této práce je přiblížení drobných církevních staveb obecně pomocí teoretických znalostí i jednotlivě v rámci terénního výzkumu v regionu Rokycansko. Mezi další záměry patří seznámení s péčí o památky a možností získání finanční podpory na jejich opravu, vymezení regionu Rokycansko a popis jeho hlavního města a návrh na vytvoření naučné stezky, která by mohla být pro oblast přínosem.

Metodami použitými při zpracování bakalářské práce jsou studium odborné literatury, vlastní praktická znalost regionu Rokycansko a terénní výzkum, skládající se z pozorování,

fotodokumentace a rozhovorů s místními obyvateli. Všechny z vybraných objektů byly popsány a zakresleny do mapy. Památky byly vybírány podle přístupnosti historických informací a podle zvláštností, kterými památka disponuje.

3. TEORETICKÁ ČÁST

3.1 Právní aspekty

O památky v České republice pečuje stát prostřednictvím zákona č. 20/1987Sb., o státní památkové péči. Podle něj má stát chránit kulturní památky tak, aby byly zachovalé, přístupné, napomáhaly rozvoji v kultuře, vzdělání, umění, vědě, formování tradic a vlastenectví. Všichni občané, kteří přijdou s památkou do kontaktu, by se měli chovat tak, aby byly dodrženy všechny tyto předpisy, tzn. Nezpůsobili nepříznivé změny stavu památek a neohrožovali jejich zachování. Podle §2 tohoto zákona jsou Kulturní památkou, vyhlášenou ministerstvem kultury České republiky, věci movité i nemovité, nebo jejich soubory. Jsou to ty, které dokládají historický vývoj a disponují revolučními, historickými, uměleckými, vědeckými a technickými hodnotami, nebo mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem. [1]

Druhá část zákona o státní památkové péči pojednává o chování vlastníka památky, nebo toho, kdo ji užívá, nebo ji má u sebe. Oba tyto jedinci mají povinnost se o památku starat se o zachování památky, udržovat ji v dobrém stavu a chránit před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením. Povinnost hradit náklady spojené s údržbou památky má pouze vlastník (není-li podle právního vztahu mezi vlastníkem a tím, kdo o památku pečuje, dohodnuto jinak). [1]

Jakoukoliv změnu, kterou vlastník s památkou zamýšlí, nebo možnost jejího ohrožení musí nahlásit obecnímu úřadu. Pokud chce památku restaurovat, musí mít povolení. To dostane jedině osoba s dostatečnou kvalifikací.

Právě tomuto zákonu obyvatelé vděčí za dochování kulturních památek ve všech oblastech České republiky. [1]

3.2 Ekonomické aspekty

V regionu Rokycansko se během posledních několika let rozmohla oprava drobných církevních památek. Příklad tvoří socha sv. Jana Nepomuckého na Malém náměstí v

Rokycanech. Celkové náklady této opravy vyšly na 35 000 Kč, z toho 17 000 Kč přispělo město z Programu regenerace městské památkové zóny a 18 000 Kč uhradil vlastník památky. [2]

V nedalekém Borku se dočkal své opravy mohutný kamenný kříž. Finančně tuto událost podpořilo město Plzeň, které pro tento účel uvolnilo ze svého rozpočtu 50 000 Kč a obec Borek, přispívající 34 000 Kč. [3]

Kvůli historické hodnotě památek není možné, aby si majitel opravil stavbu sám. Je nutností povolání profesionálních restaurátorů, kteří však tyto své zkušenosti dokáží velmi vysoce ocenit. Proto většinou k obnově dochází až v případě, že je majitel finančně zabezpečen podporou od státu či soukromých sponzorů.

3.2.1 Možnosti finanční podpory při rekonstrukci památek

Žádná památka nevydrží věčně. Postupem času by se měly obnovovat i objekty z materiálů, jako je například kámen. Co se týče přímo vad památek, může se jednat o drobnější nedostatky, jako odprýsknutý kus sochy, nebo větší vady, které dále přímo souvisejí s budoucím vývojem, resp. budoucím chátráním památky. Zasahují přímo do statického zajištění stavby. Příkladem jsou díry ve střeše, kterými do stavby zatéká, tím pádem dochází k jejímu úpadku daleko rychleji.

V případě, že majitel památky (ať už je to soukromá fyzická osoba, nebo obec či kraj) nemá na její rekonstrukci dostatek financí, může požádat o poskytnutí dotace. Tuto finanční podporu může udělit například ministerstvo kultury či krajský úřad. Přímý krajský úřad města Plzeň vytvořil pro rok 2011 dotační program „Zachování a obnova kulturních památek Plzeňského kraje“. Žadatelé mohli svůj projekt odeslat krajskému úřadu do konce měsíce února tohoto roku. [4]

Práce uvede konkrétní ukázkou procesu poskytnutí dotace na rekonstrukci drobné církevní stavby v rámci vytvoření naučné stezky od Regionálního operačního programu (ROP) NUTS II Jihozápad.

Informace a formuláře spojené s žádostí o dotaci jsou volně přístupné na webových stránkách strukturálních fondů. Tam žadatel může zjistit, zda právě oblast, ve které se jeho cíl nachází, je programem podporována či ne. V rámci těchto fondů lze využít v období let 2007-2013 26

operačních programů, spadajících pod 3 cíle (cíl Konvergence, cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a cíl Evropská územní spolupráce). Prioritními osami ROP Jihozápad jsou: Dostupnost center, Stabilizace a rozvoj měst a obcí, Rozvoj cestovního ruchu a Technická pomoc. [5]

Konkrétně rekonstrukce drobné církevní památky v souvislosti s výstavbou naučné stezky se váže na oblast podpory pod osou č. 3- Rozvoj cestovního ruchu, revitalizace památek a využití kulturního dědictví v cestovním ruchu. Tato oblast podporuje aktivity typu: stavební rekonstrukce kulturních, historických a technických památek, komplexní úpravy infrastruktury nebo veřejných prostranství v památkově chráněných území, v areálech památkově chráněných objektů nebo na přilehlých plochách, budování doprovodných informačních systémů a značení památkově chráněných území a objektů, restaurování movitých kulturních památek, pořízení vybavení na podporu nového využití památkově chráněných objektů. Příjemci podpory mohou být kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizace zřizované nebo zakládáné kraji a obcemi, nestátní neziskové organizace, malí a střední podnikatelé a zájmová sdružení právnických osob. [5]

Předpokládejme tedy, že o finanční podporu bude žádat obec, jakožto majitel drobné sakrální stavby.

3.2.1.1 Proces žádosti o finanční podporu – podání žádosti

V první fázi musí obec vyhotovit žádost o rekonstrukci dané památky. Vyhotovit ji může kdokoliv, ale podepsat se pod ni může pouze statutární orgán, nebo jeho zástupce.

Program Benefit 7, který slouží jako žádost o finanční podporu od evropských fondů a který je možno vyplnit na webových stránkách www.eu-zadost.cz, se člení na několik částí. Pro značnou formálnost některých částí žádosti práce popisuje pouze ty pasáže, které by se mohly zdát problémovými.

Začátek žádosti pochopitelně tvoří hlavička s názvem projektu a informacemi o postupování žádosti samotné. Tato karta je pojmenována „Identifikace žádosti“.

V další části musí žadatel vyplnit údaje o umístění oblasti projektu v operačním programu, to znamená název prioritní osy, název oblasti podpory, název podoblasti podpory atd. Tato karta

rovněž zahrnuje informace o době trvání projektu, o době trvání fyzické realizace projektu a popis časové realizace. [6]

Pod záložkou nazvanou „Popis projektu“ žadatel vysvětluje proč je projekt potřebný a popisuje jeho původní stav. Sestavuje cíle projektu a ujasňuje, v jaké souvislosti jsou s cíly projektu, prioritní osou a oblastmi podpory. Líčí se aktivity, které se budou provozovat ve všech třech fázích, tzn. fázi přípravné, realizační a provozní, do které se zahrnuje i popis způsobu udržení výsledků projektu. V neposlední řadě se musí uvést míra připravenosti projektu k realizaci a uvést možnou vazbu na jiné aktivity či projekty. [6]

Je požadováno také popsat návrh po personální stránce. Vypisují se všichni členové týmu, jejich funkce v rámci organizace, zapojení do projektu při přípravě, realizaci i udržitelnosti projektu a jeho zkušenosti s relevantními projekty a aktivitami. [6]

Pokud je projekt rozdělen na části, například kvůli střídání ročního období, nesmí uchazeč vynechat popis ani jedné etapy ve stejnojmenné kolonce („Etapy“). Zde se přesně rozdělují jednotlivá období, stanovují se výše jejich celkových výdajů a očekávaných příjmů a stručně se popisují aktivity s tímto obdobím spojené. [6]

Další dvě karty se věnují rozpočtu. Do rozpočtu etap se zaznamenávají vždy název a procento výdaje za určité období. [6]

Stejně tak přehled financování se rozděluje na přehled financování jak projektu, tak jednotlivých etap. V obou případech se zaznamenává vlastní podíl žadatele na způsobilých výdajích, částka, kterou uchazeč požaduje ve formě dotace a celkové prostředky, čili zdroje. Je požadováno, aby projekt neměl negativní vlivy na horizontální témata. Těmi jsou udržitelnost rozvoje a rovnost příležitostí. Žadatel má povinnost zajistit publicitu projektu. V žádosti musí uvést způsob jejího zajištění a konkrétní opatření, které k němu povedou. Posledními body jsou přílohy projektu a čestná prohlášení. [6]

3.2.1.2 Proces žádosti o finanční podporu – podání příloh k žádosti

K výše zmiňované žádosti je nutno předložit ještě přílohy, které jsou její nedílnou součástí.

Obsahují tyto náležitosti:

- Doklad o právní subjektivitě

Obec předkládá doklad o přidělení IČ (výpis z registru ekonomických subjektů ČSÚ).

- Podklady pro posouzení finančního zdraví žadatele

Je potřeba zjistit, zda žadatel udrží realizaci projektu z finančního hlediska. Forma a obsah je uvedena v aplikaci přístupné na webových stránkách programu.

- Doklad o prokázání vlastnických vztahů
- Dokládá se jasnost majetkoprávních vztahů pouze v případě, že realizace projektu je spojena s konkrétními pozemky nebo budovami. Žadatel musí předložit výpis z katastru nemovitostí a snímek z katastrální mapy se zřetelně označenými pozemky a budovami, kterých se projekt dotýká.
- Posouzení vlivu projektu na životní prostředí

Kvůli udržení a nepoškozování životního prostředí musí žadatel předložit vyjádření orgánu EIA (Environmental Impact Assessment), zda projekt podléhá či nepodléhá posouzení vlivů na životní prostředí. V případě kladného závěru je nutno přiložit ještě stanovisko k posouzení vlivů projektu na životní prostředí. Dále žadatel odevzdá stanovisko orgánu ochrany přírody z hlediska vlivu projektu na území soustavy Natura 2000.

- Územní rozhodnutí (s jednoznačným vyznačením nabytí právní moci nejpozději ke dni ukončení příjmu žádostí, který je vyznačen v příslušné výzvě)

Toto rozhodnutí se podává pouze u projektů, u nichž je vyžadováno územní rozhodnutí.

- Projektová dokumentace nutná dle stavebního zákona k územnímu rozhodnutí

Podává se v případě, že projekt nepodléhá územnímu rozhodnutí.

- Podklady pro finanční a ekonomické hodnocení projektu

Pro úspěšnost projektu by měly být přesně promyšlené. Obsahují zjednodušené finanční a ekonomické hodnocení projektu v případě, že náklady nepřevýší 30 milionů Kč. Pokud se tak stane – náklady budou vyšší – je potřeba sepsat finanční a ekonomické hodnocení projektu.

- Doklad o finančním krytí projektu, resp. minimálně prvních dvou etap v případě etapizace projektu – pro doložení finančního krytí obce se předkládá usnesení zastupitelstva obce se souhlasem realizace projektu. [7]

Specifické povinné přílohy:

- Doklad o prohlášení objektu za kulturní památku v případě, že je objekt zapsán v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky
- Podrobný rozpočet projektu

Povinností žadatele je předložit tento podrobný položkový rozpočet, kde jsou uvedeny jednotky a jednotkové ceny.

- Osvědčení o registraci DPH v případě, že žadatel je registrován k DPH [7]

3.2.1.3 Proces žádosti o finanční podporu – vyhodnocení a postup při schválení projektu

Tato žádost (2x tištěná verze žádosti + 2x příloha žádosti) se odevzdá v daném termínu v zapečetěné obálce na příslušný územní odbor implementace programu proti podpisu na „Potvrzení o předání o projektové žádosti“. I vzhled obálky má své přesné předpisy. Štítek musí obsahovat číslo a název výzvy, název operačního programu, číslo a název prioritní osy, číslo a název oblasti podpory, název projektu, úplný název a adresu žadatele a jméno a telefon na hlavní kontaktní osobu. Na obálce také musí být výrazný nápis „Neotvírat“. Pokud jsou údaje na obálce správně vyplněny, administrativní pracovník potvrdí předávací protokol a žádost pošle pověřeným pracovníkům na evidenci. Následuje dvoustupňové hodnocení projektů. V první fázi se hodnotí formální náležitosti a přijatelnost. Projekt musí odpovídat podmínkám podpory a plnit technické a formální požadavky na žádosti i jejich přílohy. Pokud jsou nalezeny nedostatky, žadatel má možnost je odstranit na podnět přijatého e-mailu s výzvou k odstranění těchto nedostatků, která obsahuje seznam chyb a termín jejich napravení.

Druhá fáze představuje věcné hodnocení projektu, kde se hlavními body hodnocení stávají předkladatel, kvalita projektu, význam projektu a horizontální kritéria. Ve třetím stupni se vytváří závěr pro rizikovost projektu. Vykonává se až na závěr hodnocení projektu a v případě, že není nutno provádět kontrolu rizik na místě, přijde žadateli do pěti pracovních dnů od schválení kladné oznámení o výběru projektu. [6]

Finanční dotace jsou propláceny vždy zpětně, až po realizaci celého projektu, nebo jeho etapy. Žadatel musí dodržovat zásadní pravidla, kterým se zavázal sepsáním smlouvy s ROP NUTS II Jihozápad. Tzn. vede účetnictví projektu a archivaci dokumentů, pojistí majetek, dodržuje pravidlo publicity, monitoruje výsledky projektu a předkládá zprávy. [6]

3.3 Typologie, historie a funkce drobné církevní architektury

Pojem „drobná církevní architektura“ zahrnuje všechny drobné památky související s náboženským vnímáním obyvatelstva. Práce podrobněji popíše kříže, smírčí kříže a kameny, kapličky, boží muka, zvonice, sochy a sousoší.

3.3.1 Kříže

Symbol kříže byl původně vnímán jako součást křesťanského myšlení. Postupem času společnost, oproštěná od náboženského nazírání, vnímá kříže jako cosi emotivního, tajemného a hodného poznání. Z pohledu náboženského kříž symbolizuje víru, Kristovo utrpení, je kladen na hroby pro znamení místa smrti, někdy slouží jako znak požehnání. Jeho nejčastější podobou je krucifix (kříž s ukřižovaným Kristem). Lidé se k němu modlí, proto v dávných dobách, kdy nebyla možnost z jakéhokoli důvodu postavit kostel, nebo kapli, zastal jejich význam obyčejný kříž. [9]

Tyto nejhojněji se vyskytující nejstarší symboly křesťanství byly vyhotoveny ze dřeva a právě proto si jejich tvary můžeme pouze domýšlet. Dřevo, jako používaný výrobní materiál, následovali kov, železo a litina. Litinové kříže vyúsťovali většinou v obdélníkovou či oválnou cedulku s oslavným nápisem. Církev však dlouho preferovala kříže dřevěné. Proto, když se měl kříž obnovovat, nechávala uložit do nové památky část starého kříže jako relikvii. [9]

Důležitým obdobím pro typy křížů bylo baroko. V této době se začaly v bohatších oblastech stavět kamenné, nebo železné kříže, doplněné plechem, na honosném kamenném podstavci.

Protože kříž je velmi jednoduše vytvarovaný symbol, jeho autoři mohli svou tvořivost uplatnit právě na těchto podstavcích. Vytvářeli na nich reliéfy světců jako například sv. Floriána, sv. Barbory, sv. Josefa atd. Nejčastěji na těchto soklech nalezneme vyrytý obraz Panny Marie. [9]

3.3.2 Smírčí kříže a kameny

Každý z křížů má svou kulturu a historii čitelnou ze svého situování a výtvarného pojednání. Smírčí kříže jsou zhotoveny z jednoho kusu kamene. Někdy pouhými několika málo seky do kamene, jindy profesionálním zpracováním. Nápis a tvarosloví jsou vysekány do drobných plochých kamenů ve tvaru obdélníku či kruhu. [8]

Zjednodušenou řadu typů těchto kulturních památek tvoří křížový kámen, kamenný kříž a kruhová stéla. Při hlubším zkoumání lze popisovat několik dalších variant (např. Kříž řecký, latinský, křížový, templářský, klínový, liliový, keltský atd.) Nejstaršími kameny jsou vysoké kříže latinského typu, později byly vytvářeny menší, řecké. Ty se dále rozvíjely mnoha formami dle uměleckohistorického vývoje. [8]

Významů symbolu kříže existuje mnoho, pro stáří a neidentifikovatelnost mnoha křížů však tento jejich prozatím (možná navždy) nepoznaný význam nelze určit. Z těch známých lze jmenovat pamětní význam (neboli kult znamená smrti), smírčí význam, hraniční znamení, misijní původ, projevy germánské symboliky (víry v božstva a hrdinských eposů), symboly rekatolizace a znamení u cest. [8]

Význam jednotlivých křížů závisí zvláště na jejich situování. Bohužel v současné době na toto společnost nebere ohled a kříže přemísťuje, zastavuje a chová se dále neohleduplně. V této souvislosti pak kříže, nezakomponované do krajiny a nepodtrhující kontext jejich prvků, pozbývají svého významu. [9]

3.3.3 Kaple

Kaple jsou církevní památky, vyskytující se na našem území již od 9. století. Dříve se vyznačovali svou jedinečností, dnes tvoří významnou část většiny náměstí či návší.

V minulosti byla stavba kapliček oblíbená. Pokud si vesnice nemohla dovolit stavbu kostela, postavila si kapli, která účel splnila v podstatě věci stejně. Jejich vzhled a funkce jsou totiž dosti podobné. Existují malé kostely i velké kaple, které se na první pohled nedají rozlišit.

Kaple byly stavěny nejen samostatně. Svou funkci uplatnily i umístěny na konci chrámu okolo chórového ochozu, nebo jako stavebně připojené konstrukce k hradům či zámkům. [10]

Od velkých kaplí se odlišují kapličky menší, do kterých se při bohoslužbě nevejdou všichni její účastníci a výklenkové kapličky, které jsou pro svou funkci připodobňovány spíše křížům a božím mukám u cesty. Výklenek slouží k uložení obrazu či sochy s církevními motivy. [10]

V posledních dvaceti letech se společnost začala o tyto stavby více zajímat. Udržuje je a v některých případech povolává zkušené restaurátory, aby stav kaplí obnovili. [10]

3.3.4 Boží muka

Boží muka jsou definována jako sloupky či pilíře, které zakončují kaplice, lucerny či prosté hlavice. Na vrcholu je zdobí kovový, nebo kamenný kříž. Nejstarší boží muka byla obvykle postavena kolem cest, i obchodních, občas stezka mohla znamenat cestu k popravišti. Materiálem využívaným k jejich tvorbě byl nejčastěji pískovec. V lokalitách, kde nebyla možnost tento kámen obdržet, se používala žula. Sloupy z této stavební hmoty se však těžko opracovávaly, proto mají hrubší tvary a zdaleka nejsou tolik okrasné, jako sloupy s pískovce. Při svém vývoji Boží muka zažila dvě klíčová období. V první fázi měly tyto stavby podobu menších, maximálně dva až tři metry vysokých sloupů. V barokním období se objevují sloupy vyšší, opouštějící hranatý tvar, se vzory charakterizujícími barokní architekturu. Občas se rozlišují na Boží muka sloupková a pilířová. Jejich rozdíly nalezneme hlavně v robustnosti a stavebním materiálu. [9]

3.3.5 Zvonice

Zvonice jsou nejvýznamnějšími drobnými církevními stavbami co do informovanosti obyvatel dané obce. Jejich hlavní funkce souvisí především se spřízněným kostelem. Ohlašují bohoslužby a další církevní otázky. Sloužili také jako obranná věž areálu kostela a vydávaly (na některých místech zůstala tato tradice dodnes) zvuková znamení jak čistě informační (např. časová, oznamující událost), tak varující. Ve vsi bez kostela dříve jeho funkce nahrazovali tzv. obecní zvoničky. [11]

Významným pro církevní památky, především pro růst počtu zvonů, se stal rok 1751. V této době přikázala císařovna Marie Terezie tzv. „ohňový“ patent, který přikazoval všem obcím mít svůj zvon, který bude ohlašovat nebezpečí požáru. [11]

Zvony lze nalézt na mnoha místech, které zvonnicemi nazývat nelze. Největším omylem je považovat za zvonice kostelní věže, které sice vykonávají funkci zvonice, ale jsou součástí kostela. Dalšími takovými místy jsou například kaple, brány, či radnice. Zvony mohou být dokonce jen tak zavěšeny na stromech či sloupcích. Pod pojmem zvonice se tedy rozumí „pouze specifický druh staveb, který slouží pouze nebo především pro umístění zvonů a manipulaci s nimi (zvonění), a přitom stojí samostatně, v Čechách a většinou i v celé velké části západní Evropy vždy při kostele, nebo alespoň ve funkční souvislosti s ním“. [11]

České zvonice jsou specifické svou originalitou. Tvoří umělecký okruh, naprosto neovlivňovaný stylem architektury zvonů dalších zemí. Právě architektura, tedy konstrukce zvonice, je pro ně klíčovou a mnohem důležitější, než pro ostatní drobné církevní památky. Na konstrukci totiž závisí funkce zvonice – vytvoření prostoru pro manipulaci se zvony. Konstrukce je velmi složitá zvláště u dřevěných zvonů (stavba musí být přizpůsobena zavěšení velkých, těžkých zvonů a musí umožnit jejich rovnoměrný pohyb). Zajímavostí je styl zvonění jednotlivých kultur. V České republice je ke zvonu připevněna páka, za kterou se tahá pomocí provazu. Zvuk vydává srdce zvonu, bijící o něj samotný. V jiných kulturách je provaz přivázán přímo k srdci zvonu, v dalších pak srdce chybí a zvuk vydává právě zvon bijící o vnější trámy. Nejobecněji zvonice rozlišujeme podle stavebního materiálu na dřevěné (v ČR celkem 287), polozděné (v ČR celkem 72) a zděné (v ČR celkem 208) (v uváděných počtech jsou zahrnuty zvonice dochované i nedochované). [11]

3.3.5.1 Zděné zvonice

Konstrukci zděné zvonice tvoří dva systémy. Trámy vzpěradlové stolice, na které jsou zavěšeny zvony, jsou zakotveny v nosných obvodových stěnách zvonice. Můžou také být položeny na rošt nosných trámů zvonového patra. [11]

3.3.5.2 Polozděné zvonice

Zděné zvonice s dřevěným patrem jsou co do konstrukce velmi podobné zvonícím zděným. Rozdílem je dřevěné patro (zdivo je jen po úroveň tohoto patra), do kterého se zvonová stolice nedá zapustit stejně jako do zdiva, proto se pokládá na obvodové stěny zvonice. [11]

3.3.5.3 Dřevěné zvonice

Oproti dvěma předchozím zmiňovaným typům zvonice je jejich konstrukce mnohem složitější. Už se stavebním materiálem – dřevem – se pracuje v souvislosti s těžkými zvony obtížněji. U zvonice zděných a polozděných byla možnost vyzdvihnout zvonovou stolicí do vyšších pater. U zvonice dřevěných toto však nelze vytvořit. Roubená technika není pro tak velkou námahu dostatečně tuhá. Dřevěné zvonice rozdělujeme na dva základní typy: zvonice štenýřové a zvonice vzpěradlové. Mezi dalšími typy dřevěných zvonice lze uvést také dřevěné zvonice štenýřovo-vzpěradlové, přistavené dřevěné zvonice, hranolové dřevěné s vloženou štenýřovou konstrukcí, hranolové štenýřové a ostatní. [11]

Pro značnou odbornost práce nepopisuje jednotlivě konstrukci všech zmiňovaných typů zvonice.

3.3.6 Sochy a sousoší svatých

Sochy svatých se začaly vyskytovat ve stejné době jako kříže. I jejich význam byl velmi podobný. Protože jejich zhotovení bylo pracnější a obtížnější, považovaly se sochy, na rozdíl od křížů, za vzácnější. Stejně jako pro většinu ostatních, nejen drobných, církevních památek, vrcholným obdobím se stalo baroko. Vytvářeli se sice i v pozdější době, ale umělci velmi často nedávali příležitost vyniknout soudobým trendům a navazovali na barokní vzory. [9]

Sochařští výtvarníci se při tvorbě soch svatých museli řídit jistými pravidly. Každý ze světců má totiž svůj postoj a atributy, podle kterých je možno ho odlišit od ostatních. Způsob, kterým se provádí tato diferenciací, se nazývá ikonografie. Sv. Jan Nepomucký je zobrazován s krucifixem v ruce a kolem jeho hlavy je připevněna svatozář s pěti hvězdami. Protože zemřel svržením z Karlova mostu, je považován za patrona mostů. Sv. Florián je patronem hasičů a ochraňuje domy před požáry. Tomu odpovídá i znázornění jeho plastiky, kde jako voják hasí pomocí vědra vody hořící dům. Dalšími svatými jsou například patroni pocestných – sv. Kryštof a sv. Roch. Socha sv. Kryštofa představuje obra, který nese přes řeku malé dítě (dítě představuje Krista). Svatý Roch se staral o lidi nakažené morem. Když on sám onemocněl,

pečovali o něj andělé a jídlo mu nosil pes. Proto je považován také za ochránitele před morem a jeho atributem právě pes s chlebem v tlamě. Existuje mnoho dalších svatých, kteří si zasloužili být zvěčněni pomocí rukou sochařských mistrů, jako sv. Barbora, patronka horníků, nebo sv. Václav, který ač ctěn jako patron země, mnoho soch na území Čech nedostal. Jakousi součástí památek typu sochy je podstavec, neboli sokl, na kterém samotná stavba stojí. V něm mohou být vytesány různé nápisy a modlitby, přání... Občas obsahují i údaje o tom, kdo sochu nechal postavit, kdo ji vytesal, v jakém období a z jakého důvodu. Protože hlavními nepřáteli kamenných objektů jsou sníh a déšť, některé sochy jsou v dnešní době opatřeny často zdobenou plechovou stříškou, která slouží k jejich ochraně. [9]

3.4. Historie a současnost města Rokycany

3.4.1 Historie města

Etymologicky se vykládá název „Rokycany“ jako osada lidí, žijících u rokytí (rokytí = shluky vrby nízké, rostoucí podél potoků). Město vzniklo na soutoku Padrtského a Holoubkovského potoka a rokytí se zde vyskytovalo v takové míře, že si slovanští obyvatelé tento název přisvojili a pojmenovali tak svou osadu. Existuje ještě jedno, přestože nesprávné, často používané spojení názvu města Rokycany s Mistrem Janem z Rokycan. Ten skutečně existoval, název města ovšem není odvozen od této osobnosti. Naopak, Mistr Jan si své přízvisko přisvojil od svého rodného města. [12]

Většina dostupných zdrojů uvádí, že město Rokycany vzniklo pravděpodobně v 10. století jako osada Rokycanů. Nejstarší dochovanou zápis o městě zaznamenal první český kronikář Kosmas při líčení sporu o knížecí stolec v Čechách. Popisoval jednání roku 1110 o tom, zda si na knížecí stolec sedne Bořivoj, nebo jeho bratr Vladislav. Rokycany se tak staly významnou osadou pražského biskupství. Byly dostatečně vybaveny na hoštění družin soupeřících stran, družiny německého krále Jindřicha a v neposlední řadě pražského biskupa Heřmana se svou družinou církevních hodnostářů. Dalším známým záznamem o Rokycanech je list krále Jana Lucemburského. V tomto dokumentu z roku 1325 král Jan dává rychtu a clo v Berouně jistému pražskému měšťanu, Menhartu Ruoxanovi. Ten pocházel ze starodávného rodu, jehož místem původu, přestože sídlil v Praze, jsou Rokycany. Předností Rokycan byla geografická poloha přímo na obchodní cestě z Prahy do Bavor. Střetávalo se zde mnoho odlišných lidí s mnoha zkušenostmi. Ve městě se tak rozvíjela komunikace a fungoval výměnný obchod. Bohužel geografická poloha přinesla městu i zápor. Město Plzeň, historicky mladší, než

Rokycany, získalo svá privilegia hned při svém založení. Proto Rokycany, město slabší po stránce politické, hospodářské i demografické, se dosud nese ve stínu tohoto města s prioritním postavením. [12]

V době od sedmnáctého století město prožilo hned několik ničivých požárů. První vypukl během Třicetileté války a jeho příčinou se tak Rokycany staly jedním z nejvíce zničených českých měst. V roce 1642 proběhla tzv. decimace Madlonova pluku. Tento pluk údajně zavinil porážku císařských vojsk v bitvě u Breeitenfeldu. Celkem bylo popraveno 90 vojáků. Popraveni byli všichni důstojníci a zastřelen každý desátý voják. Tuto krutou událost připomíná pomník Madlonova pluku umístěný na křižovatce ulic Madlonova a Litohlavská. [13]

V dalších letech, konkrétně 1757 a 1754, zasáhly město další požáry. Při druhém zmiňovaném město doslova lehlo popelem. Zničena byla radnice, kostel, obecní domy atd. Nezdemolovaných zbylo pouhých 8 domů. Přes tuto katastrofu bylo město po roce 1850 schopno vzkvétat. Budovaly se nové podniky, rostl počet obyvatel a nejdůležitější skutečností tohoto období byla výstavba železniční trati Praha-Plzeň, která tento vzkvět města maximálně podpořila. Při světových válkách došlo k pozastavení vývoje, to však netrvalo dlouho a hned po jejich skončení začaly vznikat nové podniky, proslavující Rokycany v cizině. Po první světové válce to byli například Marila (výroba marmelád) a Hamiro (výroba plyšových hraček). Po druhé světové válce přišel vznik jedné z nejznámějších firem v oblasti jízdních kol – Favorit. [13]

Další skutečnost, která vystihuje část historie města Rokycany, připomíná památník na demarkační linii mezi Rokycany a Borkem. Při osvobození naší republiky se zde střetly armády americká a Rudá. Na tuto událost upozorňuje také Vojenské muzeum na demarkační linii stojící v jihozápadní části města. [13]

3.4.2 Současná situace města

V září loňského roku, tedy 2010, prožilo město bouřlivé oslavy. Připomínalo se 900 let od prvního zápisu v kronice Kosmově. Slavnosti zahájil starosta města Rokycany, pan Jan Baloun. Na Masarykově náměstí, v Klubu Komorní Kultury na nádvoří Městské knihovny a na Partnerské tribuně na Malém náměstí vystupovali soubory základních škol i mediálně známí umělci. Akci nechyběly fanfáry, ani ohňostroj. Dalšími oslavami, konanými každoročně, jsou například Zpívání pod vánočním stromem, Vánoční trhy a asi nejznámější

akce Setkání pod rokycanskou věží. Všechny tyto akce se realizují na Masarykově náměstí. Ovšem ne všechny události posledních let se dají považovat za příjemné. Tímto jsou myšleny především povodně v letech 2002 a 2006. Rozvodněním říčky Klabavy město utrpělo obrovské ztráty. V přepočtu bylo na opravy potřeba necelých 34 milionů Kč na každou z těchto povodní. Naštěstí se město z těchto katastrof vcelku rychle vzpamatovalo. Rokycany, bývalé okresní město, mají v současné době zhruba 15 000 obyvatel. Většinu tvoří občané české národnosti, menšinami pak jsou lidé rumunské a slovenské národnosti. Při zkoumání náboženského vyznání při sčítání lidu v roce 2001 bylo zjištěno, že v Rokycanech necelých 75% nevyznává žádnou z církví. Dopravní situaci řeší z velké části železniční trať Praha – Plzeň – Cheb a dálnice D5. Ve městě jsou nádraží vlaková i autobusová. Bez problémů se tedy dostaneme do okolních vesnic, kterými jsou z východní strany Borek a Svojkovice, z jihovýchodu Hrádek a ze západu Ejpovice a Klabava. [14]

4. VÝZKUMNÁ ČÁST

4.1 Cíle

Cílem výzkumné části není zmapování všech drobných církevních památek v regionu Rokycansko, ale popis těch nejvýznamnějších. Popisem se v tomto případě rozumí určení polohy dané stavby, zdůraznění charakteristických rysů, přiblížení historického vývoje a aktuálních zajímavostí a pořízení fotodokumentace.

4.2 Metody

K vytvoření výzkumné části práce dopomůže především terénní výzkum. To znamená aktivní procházení terénu a mapování památek fotodokumentací, zjišťování informací (např. od památkového úřadu, obecních úřadů či místních obyvatel) a hodnocení současného stavu památek.

4.3. Data

4.3.1 Vymezení oblasti Rokycansko

Rokycansko je pro svůj klid a vynikající přírodní podmínky oblastí vyhledávanou rekreanty z celých Čech, převážně z hlavního města Prahy a krajského města západních Čech, Plzně. Svou kulturní historií a dochovanými památkami láká i mnoho turistů, kteří zde nevlastní žádnou chatu či podobné rekreační stavení. Přímo město Rokycany bylo prohlášeno městskou památkovou zónou. Dalšími takovými pásmy v oblasti jsou vesnické památkové zóny. Tento titul si díky zachování lidové architektury zasloužily obce Dobřív, Jablečno, Lhota pod Radčem, Podmokly a Vejvanov. Obec Ostrovec byla vyhlášena dokonce vesnickou památkovou rezervací. [4]

Západní část rokycanské oblasti je lemována řekou Berounkou. Ta tvoří její přirozenou hranici až na sever, kde u obce Čilá opouští území celých západních Čech. V jejím údolí je nadmořská výška ne příliš vysoká, oproti východní části území, kde nejvyšší body tvoří přírodní park Radeč, který je součástí Křivoklátské vrchoviny. Východní a jihovýchodní hranicí jsou rozsáhlé Brdské lesy, jejichž součástí je vojenský újezd. Necelou polovinu půdy tvoří zemědělské pozemky, zbytek pak pozemky ostatní, z nichž na zhruba 80% převládají lesy. Pro hospodářskou činnost je významná například oblast rybníků kolem Zbizožského potoka. Mezi největší z nich patří Štěpánský rybník, Cekovský rybník a Dolejší Kařezský rybník. Co se týče dopravy, asi nejvýznamnější je spojnice Prahy a Plzně, dálnice D5. Území Rokycansko protíná přesně uprostřed a cestujícím nabízí 3 výjezdy u obcí Ejpovice, Rokycany, Mýto a Kařez. Bez automobilu se lze po okrese dopravovat autobusem či vlakem, jehož stanice jsou v posledních letech v mnoha obcích rekonstruovány.

4.3.2 Popis jednotlivých památek

Pro vytvoření charakteristických popisů byly vybrány památky situované ve čtyřech obcích rokycanského regionu. Jsou jimi Rokycany, Radnice, Mirošov a Dobřív.

4.3.2.1 Rokycany

Pro orientaci bude práce postupovat směrem od jihu k severní části města, kde se nachází asi většina líčených památek. Všechny rokycanské památky jsou zapsány v mapě v příloze č. 1. Mapa města Rokycany, pod číslem uvedeným v závorce.

Socha sv. Jana Nepomuckého na Malém náměstí (č. 1)

Renesančně-barokní sloup zakončený sochou sv. Jana Nepomuckého byl postaven v roce 1709 na náklady J. R. A. Vodňanského. To je zřejmé i z nápisu na podstavci, který zní: „KE CZTI A CHWALE NEJSWETEJSSI TRIJICE A SWATEHO IANA NEPOMUCKEHO OD IANA ROMANA ANT. WODNIANSKYHO Z WILTFELDV A ANNY MANZELKY ROZENE Z HIRSENFELDV.LETHA PANE 1709.“ Sloup vybíhá z hranolovitého podstavce a socha svatého se zlatou svatozáří s hvězdami stojí na korintské hlavici. Bohužel tato stavba na náměstí tolik nevyniká. To je zapříčiněno zvláště mohutnou budovou hotelu Bílý lev po své východní straně, vystavenou za komunistického režimu.

Socha je v dobrém stavu, prožila již několik rekonstrukcí. Od roku 2000 došlo například k obnově zábradlí kolem památky a vykácení keřů, které ji zastiňovaly. Na opravu byla také městem přidělena dotace z Programu regenerace městských památkových rezervací 17000 Kč (r. 2007). Sochy sv. Jana Nepomuckého se v období barokní stavěly v poměrně velkém množství. Další takovou v Rokycanech nalezneme u mostu v Pražské ulici. [15]

(Fotografie v příloze č. 4)

Mariánský sloup v Rokycanech (č. 2)

Pozdně barokní sloup, vyzdobený sochami z dílny Václava Baura a zakončený sochou Panny Marie s Ježíškem, byl postaven v 18. století jako ochrana města před nemocemi a nebezpečím (zvláště před morem). Tato 18,5m vysoká stavba je situována na Mariánském náměstí před kostelem Panny Marie Sněžné. Tvoří ji šestiboký pískovcový sokl s trojúhelným středovým sloupem. Sochařskou výzdobu v první, nižší části soklu tvoří šest světců. Sv. Barbora, sv. Jan Křtitel, sv. Jan z Mathy, sv. Kateřina, sv. Marciana a sv. Roch. Na druhém ochozu stojí další tři svatí: sv. Vojtěch, sv. Michal a sv. Florián. Poslední sochou je Panna Marie, stojící na samém vrcholu. Celkově stavbu ohraničuje několik pískovcových sloupků, propojených

kovovými řetězy. Na podstavci je vytesán nápis: „HonorI et VeneratIonI aeternI regIs genItrIcI/ter eX Igne eXILlentI Ioannes raVCh Ioannes eIseL/ Ioanes gaLLVs CIVes rkItCanenses gratIa niMI ergo ponI feCere“, v překladu: Ke slávě a uctění panny, věčného krále roditelky, třikrát z ohně vzešlé, Jan Rauch, Jan Eisel, Jan Gallus, občané rokycanští, opravdu zbožné mysli, postaviti dali. Z nápisu vyplývá, že těmi, kdo sloup městu darovali, byli tři rokycanští měšťané. Podle dochovaných údajů byla památka opravována hned několikrát. K největší rekonstrukci došlo v roce 1995. Zatím poslední, spíše údržbového typu, uskutečnili restaurátoři Karel Granát a syn spolu s Filipem Novotným v roce 2009. Tehdy ho zbavili ho nečistot, očistili restaurátorskými tmely, patinovali a zakonzervovali porvrch památky tak, aby byla chráněna před větrem a možným biologickým napadením. [16]

(Fotografie v příloze č. 5)

Pomník Madlonova pluku (č. 3)

Na křižovatce ulic Litohlavská a Madlonova stojí pomník vybudován k památce vojáků pluku, který údajně způsobil nezdár v bitvě u Breitenfeldu během Třicetileté války. Kvůli zavinění porážky museli přijmout trest, tzv. decimaci. Každý desátý voják byl zastřelen, důstojníci byli všichni popraveni. Tato památka má tři známé názvy. Říká se jí Černý kříž, Černá mohyla, též Mohyla Madlonova pluku. Tvoří ji zhruba 2,5 metru vysoká hromada kamenů, do které je vsazen kříž s litinovým tělem Krista. Původně byl kříž dřevěný, kvůli chatrnému materiálu však musel být v roce 1842 vyměněn. V roce 2005 došlo k rekonstrukci kříže. Byl nově natřen, napuštěn ochrannými nátěry a socha Ježíše znovu pozlacena. Zároveň byly upevněny kameny, protože se mohyla z jedné strany kácela. [17]

Kaple Panny Marie Bolestné, křížová cesta, kaple na Kalvárii (č. 4)

Tyto tři památky jsou součástí jednoho celku. Jako první práce popíše Kapli Panny Marie Bolestné. Byla totiž vytvořena jako první, v roce 1768. Nechala ji postavit jistá Rosina Krieslová jako výraz své zbožnosti. V nynější mapě kapli najdeme v ulici Josefa Tomáška, na břehu Boreckého potoka. Až do roku 1950, vždy na velikonoční Velký Pátek, začínala u této kaple cesta průvodu pobožných. Jejich cílem byla nedaleká stráň, na které kvůli této tradici nechal rokycanský purkmistr František Mudra roku 1857 postavit rotundu neorománského typu. Vyznačuje se zejména obdélnou předsíní a střechou s lucernou. Dnes je uvnitř pouze kříž s trnovou korunou. V mapách je zakreslena nedaleko ulice Pod nemocnicí. Jako poslední, nejpozději vystavěnou památkou je křížová cesta vedoucí od první ke druhé zmiňované kapli.

Představuje ji 13 kamenných sloupků s obrázky znázorňujícími zastavení Ježíše Krista při cestě k ukřižování. Dnes po obrazech nenajdeme ani stopy. Původní a čitelné zůstaly pouze sloupky s kaplicovitým nástavcem, římskou číslicí zobrazující jednotlivá zastavení a kamenným křížem. [18]

Kaple sv. Václava a kamenný kříž v Borku (č. 5)

Borek, ležící na severovýchod od Rokycan, je samostatnou obcí, avšak historicky je s městem téměř spjat. Na kopečku nad Boreckým rybníkem stojí pod staletými lipami kaplička sv. Václava spolu s kamenným křížem. Kaple byla vystavěna v 1. polovině 19. století. Půdorys má tvar obdélníku a nad předsíní se tyčí malá věžička. Uvnitř kaple jsou dva obrazy a soška sv. Jana Nepomuckého. Po pravé straně modlitebny je umístěn památkově chráněný barokní kamenný kříž, postavený v roce 1758. Vápenec použil jako materiál sochařský mistr Carl Legat Pilthauer von Pilsen. Stavba je tvořena z podstavce tvaru hranolu s gotickým nápisem. Na velkém kříži je ukřižovaný Ježíš. Na obou ramenech kříže jsou připevněny hlavy andělíčků. Tuto stavbu sponzorovali, stejně jako později Mariánský sloup na Masarykově náměstí, Jan Rauch a Jan Eisl. Třetím podporovatelem byl Jan Rumfeld. V roce 2005 uvolnil Plzeňský kraj na obnovu této památky 50 000 Kč, obec pak projekt podpořila celkem 34 000 Kč. [3]

4.3.2.2 Radnice

Město Radnice se může pyšnit nedávnou rekonstrukcí většiny drobných církevních staveb. Práce bude opět popisovat památky od jižní části města k severní. Všechny uvedené památky jsou zobrazeny v příloze č. 2 Mapa města Radnice, pod číslem uvedeným v závorce.

Kaple sv. Rozálie na hřbitově (č. 1)

V jihozápadní části města se nachází hřbitov s kaplí sv. Rozálie. Podle legendy byla Rozálie dvorní dámou na sicilském královském dvoře. Narodila se kolem roku 1100 a protože celý svůj život zaslíbila Kristu, opustila svou rodinu a rozhodla se žít v samotě. Žila tedy jako poustevnice. Její ostatky byly objeveny v jeskyni na Monte Pelegrino pod kamennou deskou v době, kdy věřící obyvatelé začali vyzývat svatou Rozálii z důvodu vypuknutí morové epidemie. V den, kdy byly její ostatky přeneseny, mor ustal. Proto se 15. červenec stal dnem jejího svátku. [20]

Barokní kaple na radnickém hřbitově byla vystavěna roku 1713. Za 113 let ji zničil požár a rok na to ji nechal opravit radnický měšťan Václav Vojtěch Duchovský. Kaple je obdélná, trojboká, sakristie je taktéž obdélná při jižní straně kapličky. V nedávné minulosti došlo k opravě střechy. Bylo by však vhodné opravit i spadanou omítku a popraskané zdi. [19]

Pieta u rybníka (č. 2)

Na břehu Městského rybníku stojí mezi dvěma velkými památnými lípami sousoší Piety. Kvůli možnému poničení je chráněno baldachýnem z plechu. To je stříška, ochraňující sochu ze shora. Za touto stříškou vychází dřevěný kříž. Podstavec sochy tvoří jednoduchý kamenný blok, na přední straně s nápisem: „Oroduj za nás sv. Boží Rodičko!“. Na tomto soklu už sedí samotná Panna Marie se svým mrtvým synem v náruči, v podživotní velikosti.

Jak již bylo řečeno, většina radnických památek v nedávné době prošla rekonstrukcí. Mezi nimi byla i Pieta u rybníčka, jejíž obnovy se ujal restaurátor Jiří Fiala. Dotace tvořila 220 tisíc Kč. Socha byla staticky zajištěna, natřena ochranným lakem proti nebezpečí větrnému a biologickému a kolem celé drobné architektury byl vystavěn kovaný plot s dvířky. Tato památka je počátkem křížové cesty, vedoucí na vrch zvaný Kalvárie, kde cesta končí u kapličky Panny Marie. [21]

Křížová cesta (č. 3)

Lesní cesta, též nedávno obnovena, má počátek u rybníku a končí asi po 650 metrech směrem na sever u kaple Panny Marie na Kalvárii. Tvoří ji pískovcové sloupky s kříži a plechovými obrázky, znázorňujícími etapy poslední cesty Kristova utrpení. První tři zastavení této cesty již byly rekonstruovány z dotace Městského Úřadu Rokycany. V letošním roce, tedy 2011, by měla být křížová cesta obnovena kompletně (jako její součást počítáme i okolní sochy a kapličky). [21]

Kaple Panny Marie na Kalvárii (č. 4)

Kalvárii lze jinak také nazvat jako Golgotu. Je to místo, kde byl podle Bible Ježíš Kristus ukřižován. V Radnicích zaujímá na tomto vrchu, v severovýchodní části města, své významné místo barokní kaple Panny Marie. Je dílem Kiliána Ignáce Dientzenhofera, jehož o výstavbu požádal Jan Václav, hrabě z Bubna a Litic v roce 1735. Tato velmi hodnotná památka, štíhlá vznosná kaple, se na obzoru vyjímá a tvoří tak spolu s okolní krajinou krásný výhled, avšak

zblízka turista pocítí zklamání. Kaple je vážně poškozena. V letošním roce by měla začít probíhat její oprava. [22]

4.3.2.3 Mirošov

Město Mirošov je známo pro svůj „Mirošovský kamenný zástup“, představující sochy světců. Tyto památky tvoří většinu z popisovaných církevních staveb města Mirošov. Každá z nich je zobrazena v příloze č. 3 Mapa oblasti Mirošov – Dobřív pod číslem uvedeným v závorce.

Kaple při cestě k rybníku (č. 2)

Kousek od silnice na Dobřív, při cestě k rybníku, na malém, přesto viditelném vršíčku stojí pod mohutnou památnou lípou kaplička. Je červeno-běžová se zdobenými dveřmi a velkým červeným křížem přímo nad nimi. Uvnitř se nachází malý oltář s ukřižovaným Ježíšem. Je velmi zvláštní, že zamčená kaple omotaná pavučinami vypadá uvnitř udržovaně, přestože první pohled na kapli působí dosti tragicky. Všude kolem jsou poházeny odpadky, plastové lahve apod. Přes svou krásu by kaple potřebovala rekonstrukci. Na jejím pravém boku z velké části padá omítka.

(Fotografie v příloze č. 6)

Socha Anděla Strážce u zámku (č. 3)

Přímo proti vchodu do Zámku Mirošov stojí na zdobeném kamenném podstavci socha Anděla. Pochází z 18. století od téhož autora, jako socha sv. Jana Nepomuckého u nedalekého kostela. Anděl hledí vpřed a za rukou drží dítě u svých nohou. Socha je z šedé arkózy, stejně jako většina ostatních soch v Mirošově, které jsou přibližně stejně staré. Tato socha prý původně stála na zámeckém nádvoří. Stav sochy není příliš chvalitebný. Socha je omšelá. Protože patří pod správu Zámku Mirošov, o který se majitelé vzorně starají, lze očekávat, že se i socha v nejbližší době dočká rekonstrukce. [23]

(Fotografie v příloze č. 7)

Socha sv. Jana Nepomuckého u kostela (č. 5)

Při východní straně kostela sv. Josefa stojí socha sv. Jana Nepomuckého, pocházející z 18. století. Stojí na mohutném kamenném zdobeném podstavci. Světec byl generálním vikářem pražského arcibiskupa a mučedníkem katolické církve. Je považován za jednoho z českých

zemských patronů. Podle legendy byl Jan Nepomucký spolu s dalšími třemi muži z arcibiskupovi společnosti vyslýchán a mučen na popud Václava IV. Událo se tomu na Pražském hradě, následně na Staroměstské radnici a ve staroměstské rychtě. Všichni, kromě Jana, toto mučení přežili. Jeho mrtvé tělo pak svrhli z dnešního Karlova mostu do Vltavy. O necelý měsíc bylo jeho tělo nalezeno kousek dál na břehu řeky. [20]

(Fotografie v příloze č. 8)

Socha sv. Floriána u kostela (č. 6)

Hned po levé straně, čili u jižní stěny kostela, stojí na kamenném podstavci socha sv. Floriána z 2. poloviny 18. století. Do podstavce je vytesán jednoduchý latinský kříž. Ani tato socha nestojí na svém původním místě. Byla sem přenesena ze severovýchodního nároží náměstí. Kvůli poškození povrchu náměstí byl sv. Florián přenesen k bezpečné blízkosti kostela. Jakožto ochránce proti ohni a patron hasičů se dívá přímo na výjezd z hasičské zbrojnice. Na hlavě má přilbu, na těle krunýř, v levé ruce drží prapor a v pravé nahnuté vědro, kterým hasí plápolající oheň. Socha je v dobrém stavu. [23]

(Fotografie v příloze č. 9)

Sochy svatých patronů u vchodu do kostela (č. 7)

Podél vchodu do kostela sv. Josefa jsou po obou stranách umístěny vysoké kamenné sloupy zakončené barokními sochami českých patronů. Na levé straně stojí sv. Václav, vpravo jeho babička, sv. Ludmila. Protože se v minulosti skácel sloup se sochou sv. Václava a roztrhl se na mnoho úlomků, byla základna obou sloupů pro jistotu zalita do betonu. Svatý Václav už ale nikdy nebude původní. To, že je socha stmelena zřejmě cementem, je viditelné. [23]

(Fotografie v příloze č. 10)

Sousoší Piety (č. 9)

Poslední památkou soustředující se u náměstí je v objetí staré, malebné roubenky sousoší Piety. Panna Marie drží v náruči své mrtvé dítě. Materiálem je stejně jako u sochy Anděla strážce šedá arkóza. Díky akademickým sochařkám se v roce 2004 dostala socha „nového obleku“. Podle sochařek byla dříve v mimořádně špatném stavu. Restaurování sochy bylo dokončeno v roce 2005 s tím, že bylo poslední. Bylo doporučeno přistavět soše přístřešek,

avšak zatím se nad ní tyčí jen velký dřevěný kříž. Při opravě památky se také zjistilo, že nestojí na místě u roubenky odjakživa, ale byla odkudsi přenesena. [23]

(Fotografie v příloze č. 11)

4.3.2.4 Dobřív

Poslední popisované památky se nachází v obci jménem Dobřív, který je proslaven svým památným vodním hamrem. Umístění památek je zobrazeno v příloze č. 3 Mapa oblasti Mirošov – Dobřív pod číslem 1.

Švédský most se sochami sv. Barbory a sv. Jana Nepomuckého (č. 13)

První památky jsou hned 3 na jednom místě. Jedná se o Švédský most, postavený ve 2. polovině 14. století, vedoucí přes Padrtský potok a dvě sochy. Jedna stojí přímo uprostřed mostu, druhá před jeho začátkem. Materiálem jednoobloukového mostu, dlouhého 20m a širokého 4m, je lomový kámen. Socha na jeho středu napodobuje pravděpodobně sv. Barboru. Po pravé straně před vstupem na most stojí na menším a větším podstavci socha sv. Jana Nepomuckého. Zajímavostí menšího podstavce je umístění slunečních hodin na jeho všech jeho stěnách. [24]

Jméno mostu vzniklo v období třicetileté války, kdy po něm byla přepravována munice – koule pro švédská děla. [24]

(Fotografie v příloze č. 12)

4.4 Diskuse

Z diskuse vyplývá porovnání dvou pohledů na současný stav. Prvním jsou skutečnosti zjištěné terénním výzkumem a na druhé straně stojí skutečnosti, které uvádí literáti ve svých knihách. Protože bylo při vyobrazení památek čerpáno především z aktuálních zdrojů, většina reálných i psaných údajů se shoduje. Rozdíly byly objeveny u kaple sv. Rozálie ve městě Radnice, Mariánského sloupu v Rokycanech a u informací o sochách na mirošovském Náměstí míru. O kapli sv. Rozálie zdroje uvádí, že je ve velmi špatném stavu, zanedbávaná a skoro rozpadlá. Výzkumem přímo na místě však bylo zjištěno, že kapli byla nedávno opravena střecha a další její rekonstrukce jsou již v plánu. O Mariánském sloupu v Rokycanech šíří několik turistických webových portálů, že je dílem Jana Baura, který ho postavil v roce 1770. Ten

však ve skutečnosti vytvořil pouze ozdobnou část sloupu – vytesal kamenné sochy. Autorem sloupu samotného byl J. Hofman v roce 1725. Poslední zmiňovanou nepravdivou informací o Rokycanských památkách, na kterou bylo v rámci výzkumu nahlíženo, je socha sv. Antonína Paduánského. Neznámý přispívatel naučného internetového serveru wikipedia uvádí tuto sochu do seznamu aktuálních památek. Také na internetových mapách je možno ji dohledat. Tato drobná stavba, spočívající u silnice při výjezdu z Mirošova směrem na Příkosice, při bádání nebyla nalezena a bylo zjištěno, že byla v roce 2000 ukradena.

4.5 Výsledky

V rámci terénního výzkumu bylo zjištěno, že žádná z popisovaných památek není v kritickém stavu. Naopak se v posledních dvaceti letech společnost o drobné církevní stavby zajímá s mnohem větším nadšením, než dříve. Pamětihodnostem se tak dostává větší péče, ať už v podobě dotovaných drahých rekonstrukcí, nebo jejím nenákladným udržováním. Politická strana ODS dokonce připojila rekonstrukci těchto památných míst do svého volebního programu a následně svůj slib vyplnila. Tato akce byla mimo jiné zajisté součástí plánu rozvoje cestovního ruchu. Z důvodu velkého rozvoje kraje v oblasti péče o místní památky bude s největší pravděpodobností v blízké budoucnosti opravena většina z nich.

4.6 Závěry

V regionu Rokycansko bylo zmapováno 6 kaplí, 10 soch, 2 křížové cesty, 1 kříž, 1 sloup a 1 pomník tvořený mohylou s křížem. Velký počet sledovaných soch zapříčinil především Mirošovský kamenný zástup. Do tohoto množství nejsou započítány sochy, které tvoří ozdobu Mariánskému sloupu na rokycanském Masarykově náměstí. U všech staveb byla určena poloha a byly popsány charakteristické rysy a historické i aktuální zajímavosti. Vybrané objekty byly zdokumentovány přiloženými fotografiemi.

5. PRAKTICKÁ ČÁST

5.1 Důležité informace o vytvoření naučné stezky

Území Rokycansko se zdá být minimálně využitým pro svůj přírodní i kulturní potenciál. Jedním z řešení, jak tuto situaci vylepšit, by mohlo být vybudování naučné stezky. Jak vyplývá z názvu, je to určitá trasa, vedoucí návštěvníky po předem určených objektech, poskytujících možnosti nového poznání. V České republice jsou značeny bílým čtvercem o velikosti 10 x 10 cm, úhlopříčně rozpuleným zeleným pruhem, který vede z levého horního do pravého dolního rohu. Setkáme se zde se stezkami s průvodcovskou službou, s kombinovaným výkladem, tematicky a obsahově specializovanými, nebo samoobslužnými. Z dalších hledisek je lze rozlišit například na pěší, cyklistické, lyžařské, stezky pro děti, pro zdravotně tělesně postižené, či pro vodáky. V kategorii délky pak existují trasy krátké, středně dlouhé a dlouhé. Podle výše zmiňovaných kategorií stezka bude určena jako pěší, samoobslužná se středně dlouhou trasou. Návštěvníci tak mají volnost v časovém prostoru, mohou procházet trasu podle svých představ, nejsou vázáni na průvodce, mohou se vyhnout ostatním turistům apod. Je důležité, aby turisté znali zásady správného chování na naučných stezkách. Zároveň vlastník stezky by jim toto měl umožnit. Stezka by měla být vymyšlena tak, aby stanoviště s informačními panely tvořila například s vymírajícím druhem rostlin. Tyto rostliny by se měly naopak chránit a nepředkládat všem kolemjdoucím, z nichž někteří mohou být vandalové a rostliny pošlapat. Majitel by se také měl starat o přístupnost a zajistit veškerá příslušenství, která jsou potřebná pro příjemný pohyb po stezce. [25]

Další výhodou samoobslužné stezky je možnost výběru výchozího stanoviště. Protože stezka není okružní, není nutno začínat u informačního panelu č.1. Trasu lze projít od konce do začátku. Každopádně by výchozí stanoviště (v tomto případě i konečné) mělo být dostupné. Tím jsou myšlena nedaleká parkoviště pro auta či autobusy pro výletníky, kteří přijedou na místo svým vozem a dále autobusové či vlakové stanice pro turisty, kteří cestují hromadnou dopravou. [25]

Na každém z dalších stanovišť musí stát informační panely s pravdivými záznamy o popisované památce. Cedula by měla být zpracována tak, aby hosta neodpudiva. Při její tvorbě je potřeba se zamýšlet nad psychickou stránkou člověka. To znamená zvolit správné barvy, vhodně zasadit do textu fotografie či obrázky, upravit text tak, aby nebyl příliš dlouhý a únavný. Musí působit smysluplně a odborně. Zároveň je ale nezbytné, aby byl pochopitelný i

z laického pohledu. První tabule obsahuje údaje o stezce. Kdy, kým a za jakým účelem byla založena, na jaké památky se orientuje, jak je dlouhá apod. Další cedule pak popisují konkrétní pozoruhodnosti. [25]

5.2 Proces vytvoření naučné stezky

Samotná žádost o možnost vytvoření naučné stezky prochází několika fázemi. Nejprve žadatel vytvoří projekt, obsahující všechny potřebné náležitosti. Uvádí zde proč chce zrovna na tomto místě naučnou stezku budovat, vyličí, kudy trasa povede, popíše jednotlivé zastávky. Dále zvolí značení stezky a vysvětlí, jak chce upravit její trasu. Určí typ stezky a formu výkladu a na konec ujasní, jak si představuje její provoz. Tím je myšlena především údržba a využití. K této žádosti pak přidá přílohy, většinou tvořené mapou s vyznačenou cestou či ukázkou grafického zpracování informační tabule. S tímto projektem je pak obeznámeno krajské středisko státní památkové péče a ochrana přírody. Zanedlouho se kvůli posouzení návrhu koná porada přímo v terénu. Jejimi účastníky jsou navrhovatel, Státní úřad památkové péče, správu národního parku či CHKO, místní obecní úřad a v neposlední řadě majitele pozemků, kterými stezka bude procházet. Po projednání a případném schválení dojde k realizaci projektu. V první řadě se musí upravit trasa. Nejméně nákladnou možností je vést trasu po již vytvořených cestách. Občas se ale stane, že je cesta zanesená či neprůchozí. V tom případě dochází k vytváření chodníků, můstků, žebříků či zábradlí. Je nutností, aby všechna tato příslušenství zapadala do okolní krajiny. Při prvním kroku, úpravě trasy, je možnost vytvořit na několika místech odpočívadla pro unavené turisty. Důležité je také dodání odpadkových košů podél trasy. Posledním, v podstatě nekonečným, z hlavních kroků je údržba stezky. Občas se stává, že kdosi s radostnou náladou vytvoří naučnou stezku, která ho po několika letech omrzí a je tak odsouzena k chátrání. To by se samozřejmě stávat nemělo. Protože existují kvanta turistů, kteří jsou lhostejní k okolní krajině, je potřeba trasu průběžně kontrolovat, zajistit vyprazdňování odpadkových košů i úklid odpadků poházených po okolí. Technickou záležitostí, vyžadující kontrolu, jsou propadlé chodníky, zrezlá zábradlí, poničené informační panely a další hmatatelné problémy, které způsobil čas a je nutno je vyřešit. [25]

5.3 Návrh na vedení trasy naučné stezky

V regionu se nachází mnoho krásných památek a zajímavostí, ovšem délka celé trasy by byla pro běžného turistu nepřijatelná. Pro možnost soustředění se většího počtu zajímavých zastávek v co nejmenší vzdálenosti byla pro tento projekt vybrána oblast mezi dvěma obcemi – Mirošov a Dobřív. Dopravní dostupnost není problémová. Ve městě Mirošov je stanice jak vlaková, tak autobusová, v Dobřívě pak zastihneme autobus. Možnost stravovat se mají návštěvníci již v několika místních restauracích, ubytovat se mohou např. v penzionu U Drudíků ve městě Mirošov. Kromě dvou míst se v podstatě celá naučná stezka drží modré turistické trasy. Napojuje se na ni na mirošovském Náměstí míru a končí v dobřívském vodním hamru. Sjednocuje tzv. „Mirošovský kamenný zástup“ spolu s dalšími církevními, přírodními i technickými památkami.

5.3.1 Seznam stanovišť

Pro přehlednost jsou vyjmenovány všechny zastávky naučné stezky:

1. Výchozí stanoviště
2. Kaple při cestě k rybníku
3. Socha Anděla strážce u zámku
4. Zámek Mirošov
5. Socha sv. Jana Nepomuckého u kostela
6. Socha sv. Floriána u kostela
7. Sochy svatých patronů u vchodu do kostela
8. Kostel sv. Josefa
9. Sousoší Piety
10. Kostel sv. Jakuba
11. Lomy nad Planinou
12. Hrádecká bahna
13. Švédský most se sochami sv. Barbory a sv. Jana Nepomuckého
14. Vodní hamr Dobřív

5.3.2 Stručný popis předmětů stanovišť

Protože ve výzkumné části práce byla popsána veškerá drobná církevní architektura ve městech Mirošov a Dobřív, která je součástí naučné stezky, bude se nyní charakteristika

stanovišť jen stručně věnovat pouze těm památkám, ať už přírodním či technickým, které v práci zatím nebyly zmíněny.

Výchozí bod je na vlakové stanici Mirošov-město. Nedaleko po silnici směrem na Dobřív se nachází první zastávka – Kaple při cestě k rybníku (viz. kapitola 3.2.3).

Proti vchodu do zámku se nachází další objekt stezky – socha Anděla Strážce (viz. kapitola 3.2.3). Anděl vytesaný z kamene hledí přímo na další stanoviště naučné stezky. Je jím zámek Mirošov z roku 1550, v nedaleké minulosti několikrát rekonstruovaný. Oprav se ujala současná majitelka zámku Hana Ludikarová společně se svým synem Philipem Ludikarem. Díky jejich přesvědčení o záchraně této památky, chráněné od roku 1964, je veřejnosti zpřístupněno i hlavní křídlo. Hosté mohou zámek navštěvovat v sezónním období, tedy v měsících duben – říjen, vždy první víkend v měsíci. [26]

Většina dalších mirošovských památek se soustřeďuje na nedalekém náměstí Míru, okolo kostela sv. Josefa. Jmenovitě jsou to socha sv. Jana Nepomuckého (viz. kapitola 3.2.3), socha sv. Floriána (viz kapitola 3.2.3) a sochy svatých patronů u vchodu do kostela (viz. kapitola 3.2.3).

Další zastávkou je přímo kostel sv. Josefa, vystavěn Adamem Františkem Divišem z Mítrovce roku 1693. Původně byl postaven jak kaple, v 1. čtvrtině 19. století byl upraven na ranně barokní kostel. [27]

Poslední památkou situovanou poblíž Náměstí míru je sousoší Piety (viz. kapitola 3.2.3).

Desátou zastávkou, mírně vybočující ze stezky, je kostel sv. Jakuba se starým krásným hřbitovem. Po cestě směrem do Hrádku se po levé straně tyčí mohutný Vrch svatého Vojtěcha. Na hřbitově je pozoruhodnou drobnou církevní památkou velký železný kříž s ukřížovaným Ježíšem. Ježíš má stříbrnou barvu. Zajímavostí jsou také hroby, které původně byly uvnitř kostela, ovšem s rekonstrukcí v roce 1882 byly všechny tyto hroby zlikvidovány a náhrobky byly zasazeny do zdi kostela. Bohužel původních náhrobků, které se dochovaly dodnes, je na hřbitově minimum. Nejstarším dochovaným je zřejmě pískovcový náhrobek v barokním slohu. [28]

Nyní, při přechodu z Mirošova do nedalekého Dobříva, bude stezka poukazovat spíše na přírodní potenciál dané oblasti. Zatím se stále držíme modré barvy již značené turistické

stezky. Cesta lesem vede přes Janov, mimo jiné okolo janovského plicního sanatoria. Pokračuje přes lom, dříve plně využívaný při těžbě arkózy, nyní okouzující svou přírodní krásou. Arkóza je kámen velmi podobný pískovci a v souvislosti se sochami na mirošovském náměstí je vhodné zmínit, že posloužila jako stavební materiál většině z nich. Lom se přestal používat na konci 19. století. Od té doby soustava kamenolomů zarůstá stromy a mechem a přirozeně tak vyplývá v oslnivou skalnatou lesní krajinu. Dále stezka pokračuje k přírodní památce Hrádecká bahna cestou vedoucí od Lomu přes železnici a dále podél říčky Klabavy. Toto chráněné území bylo prohlášeno přírodní památkou z důvodu vlhkosti tamějších luk. Takové prostředí totiž poskytuje dobré podmínky pro existenci mnoha druhů vzácných rostlin. Ze světa zvířat zde můžeme potkat například čolka obecného a velkého či užovku obojkovou. Nyní už se dostáváme do cíle naučné stezky, obce Dobřív. Po cestě k památkám návštěvník mine hned několik stravovacích zařízení, která mohou být velmi vítána vzhledem k délce celé ušlé trasy. Hned po vstupu do vesnice se součástí stezky až do samého konce stane Padrťský potok. První dobřívskou zastávkou je starý Švédský most (viz. kapitola 3.2.4). Poslední zastávkou se stal známý dobřívský vodní hamr, který je cílem mnoha turistů. Stejně jako Švédský most je postaven z technických důvodů na Padrťském potoce. Toto stavení je evidováno jako technická památka z 16. století. Stejně jako u Zámku Mirošov mohou turisté navštěvovat tuto památku v sezónní době, tj. vždy od dubna do října. Při prohlídce je možno nejen pozorovat práci zkušených kovářů, ale dokonce zájemci mohou ve zrychleném kurzu kovářskému řemeslu naučit. Jako potvrzení pak obdrží výuční list se znakem Hamru. V horkém počasí se po konečné fázi naučné stezky mohou turisté ochladit v místním Huťském rybníku.

5.4 Text informačního panelu stanoviště č. 13

Pro příklad práce uvádí text informačního panelu u třináctého stanoviště naučné stezky, Švédského mostu se sochami sv. Barbory a sv. Jana Nepomuckého.

Švédský most, překlenující Padrťský potok, byl původně vystavěn v roce 1379 jako přístupová cesta k vodnímu hamru. Za třicetileté války se v hamru začaly odlévat dělové koule pro švédské dělostřelectvo a přepravovaly se právě po tomto mostě. Tato událost byla příčinou změny významu mostu a také vytvoření názvu.

Konstrukce mostu:

Most je 20 metrů dlouhý a 4 metry široký. Vzdálenost mezi mostem a hladinou Padršského potoka je 4 metry. Materiálem jeho konstrukce je lomový kámen. Most je jednooblukový s výrazně vzepjatou mostovkou. Vydlážděnou mostovku chrání řada betonových truhlíků s květinami, které zabraňují vjezdu těžkých motorových vozidel, která by ho mohla poničit.

Přímo v prostředku mostu je umístěna barokní socha sv. Barbory, představující patronku horníků. V pravé ruce přidržuje zvednutý kalich, ve druhé pak kovové napodobení květů, což je znakem mučednice. Jak je patrné ze zadní části podstavce, socha byla vytesána v roce 1791.

Další památkou na starodávném mostě, umístěnou po pravém okraji při vstupu, je barokní socha sv. Jana Nepomuckého. Z každé strany jejího podstavce jsou vytvořeny pozoruhodné sluneční hodiny. Socha je z roku 1762, tedy starší, než socha sv. Barbory.

Informační panel by měl obsahovat název stezky, číslo a název stanoviště, výše uvedený výklad v českém a anglickém jazyce, dále mapku s přesným zakreslením umístění a jednu fotografii každé ze zmiňovaných památek.

5.5 Ekonomické aspekty

Vytvoření naučné stezky bývá průměrně ohodnoceno na půl milionu Kč. Při její konstrukci je možno požádat o dotaci přímo město, nebo již zmíněný regionální operační program (ROP). Šance na získání dotace jsou poměrně vysoké, protože projekt využitím přírodních a kulturních výjimečností podpoří cestovní ruch této oblasti. S tím samozřejmě souvisí vyšší příjmy financí do rozpočtu vybraných i okolních obcí a tzv. účetní externality, jejichž příkladem jsou příjmy místních stravovacích a ubytovacích zařízení, místní dopravní společnosti atd. Vytvoření naučné stezky tedy povede k větší návštěvnosti a rozvoji cestovního ruchu v oblasti Rokycansko a přinese zisky do obecních rozpočtů.

6. ZÁVĚR

Prioritním cílem bakalářské práce bylo zmapování vybraných drobných církevních staveb a jejich popis. Tímto záměrem se zabývala výzkumná část, kde byly jednotlivé památky líčeny v souvislosti se svým vývojem, historií a současným stavem a jsou řazeny podle místa výskytu v kapitole „3.2 Popis jednotlivých památek“. Dalším cílem, obecným popisem těchto památek, stejně jako právními a ekonomickými aspekty se zabývala část teoretická. V kapitole „3. Typologie, historie a funkce drobné církevní architektury“ se práce zabývala interpretací jednotlivých druhů církevních staveb, v ostatních kapitolách teoretické části popisovala ochranu památek prostřednictvím zákona č. 20/1987Sb., o státní památkové péči a ukázala průběh žádosti o dotaci od Regionálního operačního programu v případě, že tuto žádost podá obec. Praktickou částí bakalářské práce se stal návrh na vytvoření naučné stezky.

Při terénních výzkumech bylo zjištěno, že žádná z uvedených památek není v havarijním stavu, naopak mnohé z nich prošly nedávnou rekonstrukcí. Podporu pro majitele památek, kteří chtějí stavbu opravit, zajišťuje obec, město, nebo region. V posledních letech bylo vytvořeno několik dotačních programů pro podporu těchto památek a proto se stav mnohých z nich výrazně zlepšil. U dalších je obnova naplánována na letošní rok. Pokud budou restituční práce dále pokračovat v této míře, region Rokycansko se bude moci svými drobnými církevními stavbami chlubit i v dalekém okolí.

7. SEZNAM ZDROJŮ

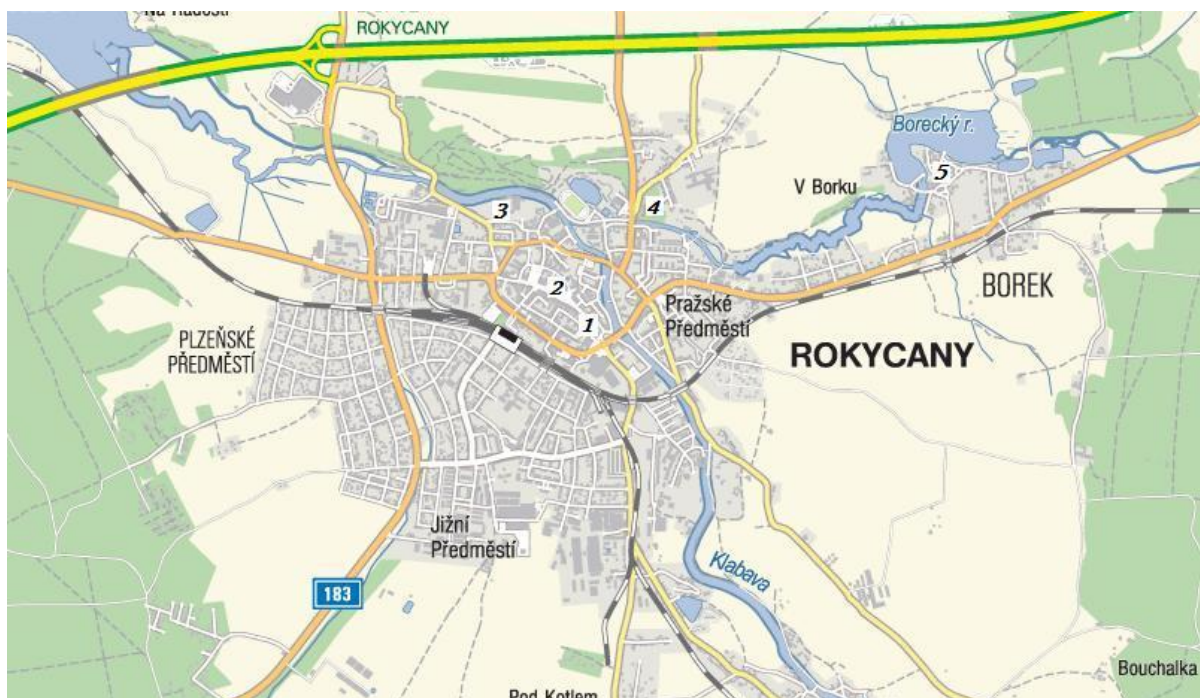
- [1] *Národní památkový ústav* [online]. 2003-11 [cit. 2011-02-02]. Památkový zákon. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>> .
- [2] *Rokycany* [online]. 2008 [cit. 2011-02-02]. Kronika města Rokycany. Dostupné z WWW: <http://www.rokycany.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=14069&id_ktg=50087&query=kronika+2007>.
- [3] *Rokycany* [online]. 2009 [cit. 2011-02-02]. Borek. Dostupné z WWW: <<http://rokycanyhomepage.ic.cz/borek.htm>>.
- [4] *Plzeňský kraj* [online]. 2011 [cit. 2011-02-02]. Oblast kultury a památkové péče. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-plzensky.cz/article.asp?sec=790>>.
- [5] *Prováděcí dokument ROP NUTS II Jihozápad na období 2007-2013* [online]. Plzeň: Regionální rada regionu soudržnosti Jihozápad, 2006. (PDF). [cit. 2010-02-03] Dostupné z WWW: <http://www.rr-jihozapad.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=200047&id_ktg=1026&p1=1288>.
- [6] *Benefit 7* [online]. 2011 [cit. 2011-03-01]. Identifikace žádosti. Dostupné z WWW: <<https://www.eu-zadost.cz/zadost.aspx?Marker=ZAD>>.
- [7] *Uživatelská příručka Benefit 7* [online]. Plzeň: Regionální rada regionu soudržnosti Jihozápad, 2006. (PDF). [cit. 2010-02-03] Dostupné z WWW: <http://www.rr-jihozapad.cz/vismo/fulltext.asp?submit=Vyhled%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD&hledani=1&id_org=200047&p1=1288&id_ktg=1026&query=U%C5%BEivatelsk%C3%A1+p%C5%99%C3%ADru%C4%8Dka+Benefit7>.
- [8] URFUS, V., VÍT, J. a WIESER, S. *Kamenné kříže Čech a Moravy*, Praha: Argo, 1997 ISBN 80-7203-157-0
- [9] *Křížky* [online]. 2011 [cit. 2011-03-01]. Kamenné kříže. Dostupné z WWW: <<http://rpg.webzdarma.cz/rpg/krizky.html>>.

- [10] *Turistický atlas* [online]. 2011 [cit. 2011-03-01]. Kostely. Dostupné z WWW: <<http://turistickyatlas.cz/vse/mista-typ/kostely.html>>.
- [11] KUČA, Karel. *České, moravské a slezské zvonice*. Praha : Libri, 2011. 379 s. ISBN 80-7277-018-7.
- [12] CIRONIS, P. *Historie města Rokycan, I. díl*. Rokycany: Státní okresní archiv Rokycany, 1993
- [13] *Rokycany* [online]. 2010 [cit. 2011-03-03]. Historie města. Dostupné z WWW: <http://www.rokycany.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=14069&id=856427&query=historie>.
- [14] Rokycany. *Rokycany : Město Rokycany*, 2010. 136 s. ISBN 978-80-254-5439-8.
- [15] *Rokycany* [online]. 2010 [cit. 2011-03-01]. Malé náměstí. Dostupné z WWW: <<http://rokycanyhomepage.ic.cz/malenamesti.htm>>.
- [16] *Rokycany* [online]. 2010 [cit. 2011-03-01]. Masarykovo náměstí - Mariánský sloup. Dostupné z WWW: <<http://rokycanyhomepage.ic.cz/masarykovonamesti5.htm>>.
- [17] *Rokycany* [online]. 2010 [cit. 2011-03-01]. Madlonova ulice. Dostupné z WWW: <<http://rokycanyhomepage.ic.cz/plzenskepredmesti5.htm>>
- [18] *Rokycany* [online]. 2010 [cit. 2011-03-01]. Osecký vrch. Dostupné z WWW: <<http://rokycanyhomepage.ic.cz/oseckyvrch.htm>> .
- [19] *Kostely* [online]. 2010 [cit. 2011-03-01]. Rokycany. Dostupné z WWW: <<http://www.kostelycz.cz/okresy/rokycany.htm>>.
- [20] *Catholica* [online]. 2010 [cit. 2011-03-01]. Světci k nám hovoří. Dostupné z WWW: <<http://catholica.cz/?id=4345>>.
- [21] *Místní sdružení ODS Radnice* [online]. 2010 [cit. 2011-03-01]. Křížová cesta začíná u Piety na břehu rybníka. Dostupné z WWW: <<http://www.odsradnice.estranky.cz/clanky/volebni-programy/2006---2010/co-se-podarilo-udelat/krizova-cesta-zacina-u-piety-na-brehu-rybnika.html>>.

- [22] *Turistik* [online]. 2011 [cit. 2011-03-01]. Radnice. Dostupné z WWW: <<http://www.turistik.cz/cz/kraje/plzensky-kraj/okres-rokycany/radnice/>>.
- [23] *Město Mirošov* [online]. 2011 [cit. 2011-03-03]. Mirošovský kamenný zástup. Dostupné z WWW: <<http://www.mirosov.cz/informace-o-meste/historie-mesta/mirosovsky-kamenny-zastup/?ftresult=kamenn%C3%BD+z%C3%A1stup>>.
- [24] *Hrady.cz* [online]. 2011 [cit. 2011-03-03]. Švédský most, Dobřív. Dostupné z WWW: <<http://www.hrady.cz/index.php?OID=4189>>.
- [25] *Plzeňský kraj* [online]. 2011 [cit. 2011-03-03]. Doporučené zásady pro zřizování, značení a údržbu naučných stezek a pro zřizování bodových informačních panel. Dostupné z WWW: <<http://www.plzenskykraj.kct.cz/nastezky/nszasady.pdf>>
- [26] *Zámek Mirošov* [online]. 2011 [cit. 2011-03-03]. Historie. Dostupné z WWW: <<http://www.zamek-mirosov.cz/historie>>.
- [28] *Město Mirošov* [online]. 2011 [cit. 2011-03-03]. Kostel sv. Jakuba Většího v Chylicích. Dostupné z WWW: <<http://www.mirosov.cz/informace-o-meste/historie-mesta/kostel-sv-jakuba-vetsiho-chylice/>>.
- [27] POCHE, E. a kol. *Umělecké památky Čech I-IV*, Praha: Academia, 1978

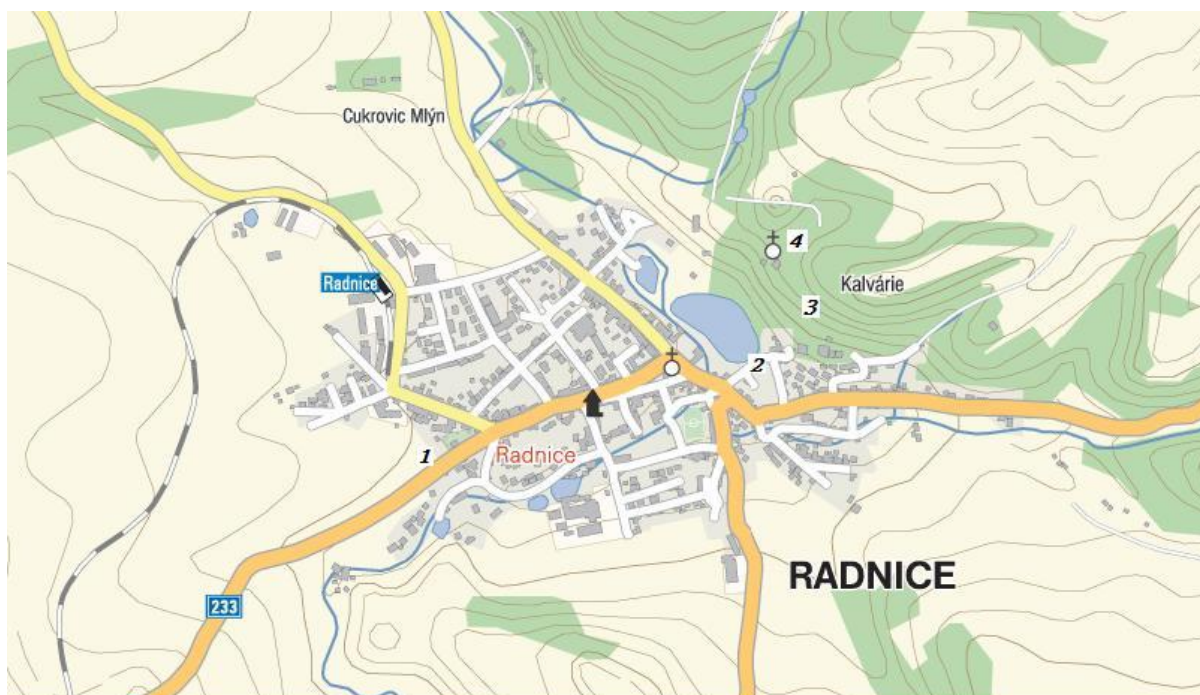
8. PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Mapa města Rokycany

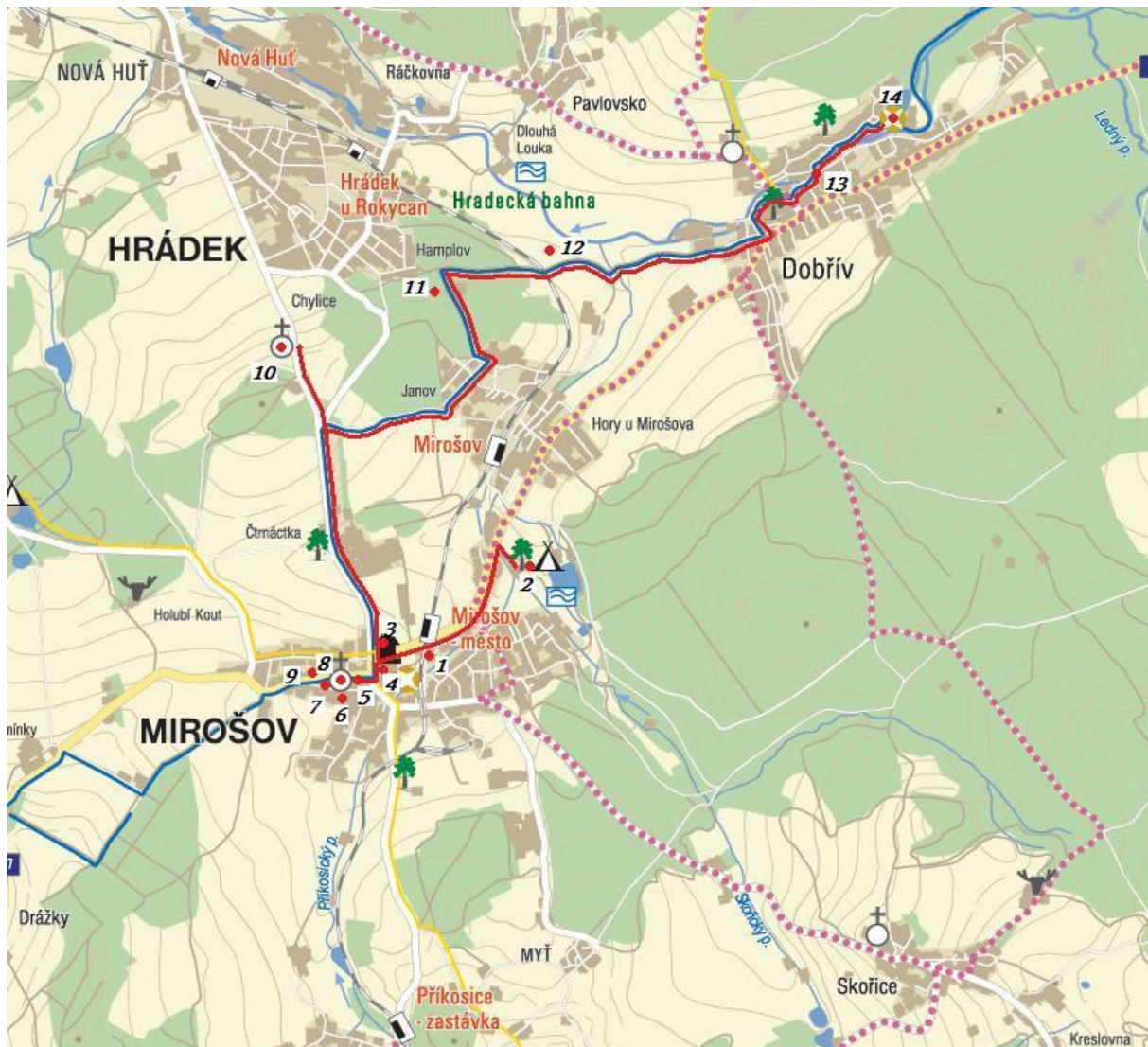
Zdroj: www.amapy.centrum.cz

Příloha č. 2 Mapa města Radnice

Zdroj: www.amapy.centrum.cz

Příloha č. 3 Mapa oblasti Mirošov – Dobřív

Příloha č. 4 Socha sv. Jana Nepomuckého, Malé náměstí, Rokycany

Příloha č. 5 Mariánský sloup, Masarykovo náměstí, Rokycany

Příloha č. 6 Kaple při cestě k rybníku, Mirošov

Příloha č. 7 Socha Anděla Strážce, Mirošov

Příloha č. 8 Socha sv. Jana Nepomuckého u kostela, Mirošov

Příloha č. 9 Socha sv. Floriána u kostela, Mirošov

Příloha č. 10 Kostel sv. Josefa se sochami sv. Ludmily a sv. Václava, Mirošov

Příloha č. 11 Sousoší Piety, Mirošov

Příloha č. 12 Švédský most se sochami sv. Barbory a sv. Jana Nepomuckého, Dobřív

